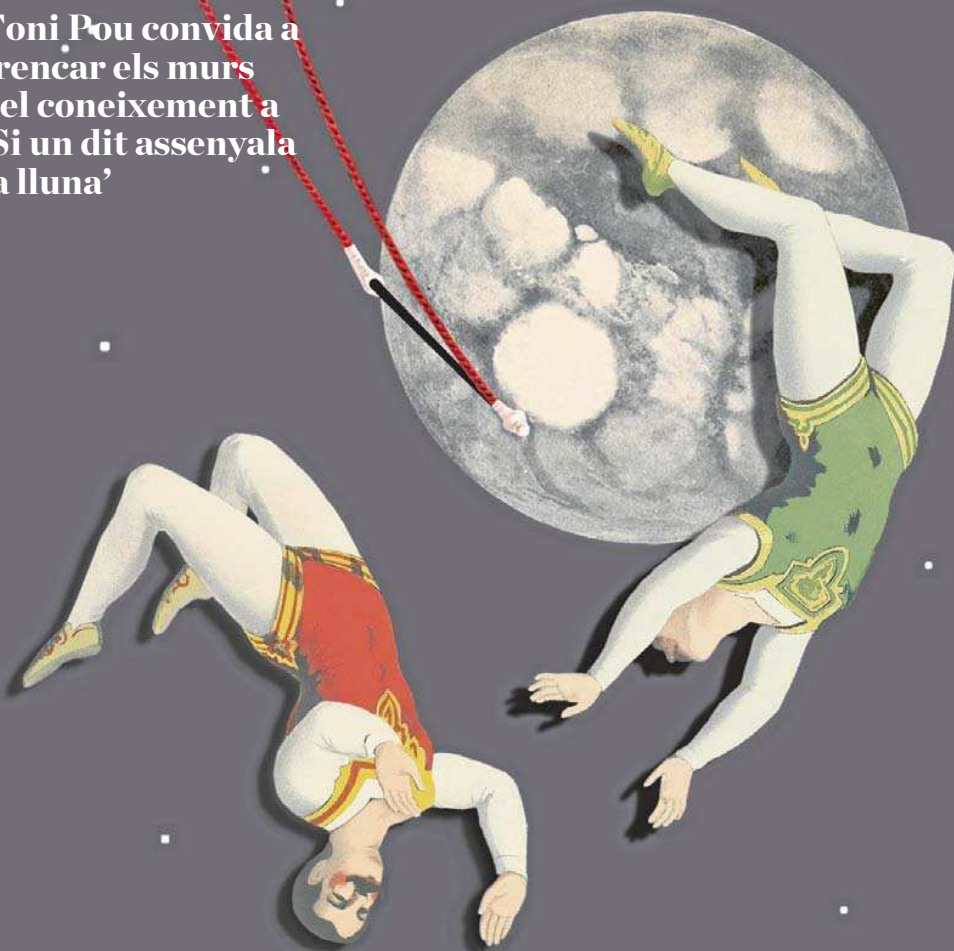

Ni de ciències ni de lletres: apunta cap a la lluna

Toni Pou convida a trencar els murs del coneixement a 'Si un dit assenyala la lluna'

© MARTA DE LOS PÁJAROS

◆◆◆◆◆ Silvia Marimon Molas

L'escriptor italià Italo Calvino afirma en un vídeo de dos minuts que Galileu era el millor prosista italià de la història. ¿Com pot ser que un home conegut per haver observat valls i muntanyes a la lluna, els satèl·lits de Júpiter i la Via Làctia, i haver canviat la manera de veure el món, escrivís millor que els grans autors italians? ¿Potser ciència i literatura no són tan antagònics? ¿El món es pot entendre prescindint de l'un o de l'altre? Més aviat no. Almenys això és el que opina el físic, escriptor i periodista científic de l'ARA Toni Pou.

Les paraules de Calvino són l'origen d'una aventura que Pou va començar fa uns quants anys i que explica a la novel·la *Si un dit assenyala la*

lluna (Llibres Anagrama). Pou agafa el lector de la mà i el porta al·lòs tan dispars com la biblioteca i la casa de Galileu a Florència o l'observatori Paranal, a Xile, en un viatge en què es barreja ficció, realitat, ciència i literatura, però sobretot en el qual l'autor constantment es deixa fascinar per tot el que observa i investiga. El periodista i físic reivindica el plaer d'entendre el que ens passa i el que passa al nostre entorn: "El que dic és que ningú s'ha de tirar enrere. No és cert que el saber científic sigui inaccessible, si hi entres trobaràs passió, plaer intel·lectual i estètic -diu-. Jo he tingut un plaer màxim entenent alguna cosa científica, com l'he tingut escoltant una cançó", diu Pou. A més, afegeix, saber "ens empodera".

Toni Pou publica *Si un dit assenyala la lluna* (Llibres Anagrama).

RUTH MARIGOT

El plaer artístic i el científic, segons Pou, no divergeixen tant. Al capdavant, es tracta de crear. "La literatura parla de l'experiència humana i hi ha una cosa que es diu autoformulació, que succeeix quan llegeixes una frase que captura perfectament el que has viscut, sigui una experiència amorosa, una pèrdua... i aquella experiència que estava en una nebulosa es concreta i et remou. És un aprenentatge, perquè finalment poses paraules a una cosa amorfa. Aquest procés és molt semblant al de trobar una llei física que explica molts fenòmens".

Imaginació i audàcia

Pou, que no perd mai la curiositat, intenta entendre el procés creatiu de Galileu. Per què ell, i no un altre, va

Ara 13/11/21

fer un descobriment que va trasbalsar tant el món? En quin moment se li va acudir apuntar al cel amb el telescopi? Per què va interpretar com ho va fer allò que va veure? ¿Fins a quin punt la imaginació, l'art i la creativitat van contribuir a aquesta interpretació? Galileu no era l'únic que tenia un telescopi, però ell va mirar al cel i no el va fer servir per defensar-se. Fins aleshores, al telescopi se li donava un ús militar i estratègic. Potser és perquè Galileu tenia una formació pictòrica: “Probablement, aquest coneixement el va ajudar a interpretar el que va veure i va tenir l'audàcia no només de fer-ho sinó també d'explicar-ho”, diu Pou.

A més, havia llegit molt, tenia una gran biblioteca, i això li donava un bagatge. A tot plegat cal afegir-hi que no era gaire amic de les normes: “Era provocador, insolent i irreverent, tenia poc respecte per l'autoritat imposada”, explica Pou, que ho intenta tot, des de recórrer la casa de Galileu fins a examinar una vegada i una altra el seu telescopi, passant per mirar els seus llibres, per entendre el camí que va recórrer el científic i escriptor italià.

“A molta gent li agrada la ciència i no ho sap”, diu Pou. El físic, escriptor i periodista vol invocar, amb aquest llibre, tots els potencials amants de la ciència a perdre la por: “Vull convidar a entrar-hi a persones que vinguin de l'àmbit literari o artístic, de les mal anomenades humanitats, que és un terme que no m'agrada, perquè tot són humanitats”, afegeix. Al llibre, els personatges literaris, que també afluïren, com ho fan les sèries, les pel·lícules, els escriptors i els músics, estan al mateix nivell que els científics, perquè aquest és l'altre missatge del seu autor: “La ciència pot ser tan creativa i imaginativa com la literatura, però la literatura pot fer el mateix que la ciència, és a dir, ens pot dir coses del món i de la vida que són molt rellevants”.

“LA CIÈNCIA POT SER TAN CREATIVA I IMAGINATIVA COM LA LITERATURA”

Tradicionalment, el món està molt dividit: és força habitual sentir el comentari “jo soc de ciències” o “jo soc de lletres”. Es fa servir d'excusa, tot sovint, per dir que hi ha alguna cosa que no s'entén. “Com a persona, necessites entendre el món i entendre't a tu mateix. La separació entre una cosa i una altra és massa prematura, es fa massa aviat, abans de saber què és una cosa o una altra, i és una casualitat que vagis a un lloc o un altre”, afirma Pou.

Fer-ho fàcil o infantilitzar-ho tampoc és el camí, en opinió de Pou, per fer-la accessible. “La complexitat és una font de relacions inesperades i de plaers sobrevinguts”, assegura. Sovint res no és com t'esperaves: l'escriptor mateix va començar aquest llibre amb una idea i ha acabat sent tota una altra cosa: “Si un artista comença a crear i té una idea preconcebuda, malament, perquè s'ha d'explorar”, assegura. I ell se'n fa un fart, d'explorar, en aquest llibre, que és ciència però també és literatura, com la seva persecució d'Enrique Vila-Matas o quan està a punt de fer miques el telescopi de Galileu. ♦